

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET – ORSAKER

- ”Nya förutsättningar”** utbredd rösträtt, ökad folkbildning och massmedia! m.a.o. kungar, kejsare och regeringar var tvungna att ta en viss hänsyn till en *”allmän opinion”*
- Fransk-tyska kriget** Det fransk-tyska kriget 1870–71 innebar mycket ansträngda relationer mellan Frankrike och Tyskland. Frankrike var revanschsuget...
- Osmanska rikets sönderfall...** Sedan tidigt 1800-tal hade det Osmanska riket börjat falla sönder. Riket kallades vid denna tid för Europas sjuke man. Balkanområdet var ett område med många olika nationaliteter, religioner och sympatier. De nya statsbildningarna och två grannar, Österrike-Ungern och Ryssland, som ville breda ut sig innebar problem!
- Nationalismen Enande** I vissa fall verkade nationalismen som en enande faktor. I samband med Italiens och framförallt Tysklands enande så kom den tidigare maktbalansen i Europa att rubbas. Idén om en maktbalanspolitik hade skapats vid Wienkongressen 1815.
- Nationalismen Splittrande** Inom andra områden, som Österrike-Ungern, verkade nationalismen splittrande. Inom landets gränser bodde tyskar, tjecker, slovakar, ungrare, polacker, bosnier, serber, kroater, turkar osv... När Bosnien och Hercegovina annekterades av Österrike-Ungern 1908 uppstod stora problem...
- Panslavism Pangermanism...** Denna idériktning dyker upp på 1840-talet. Ryssland för fram idén om att ena de slaviska folken (serber, kroater, bulgarer, tjecker, polacker...) - framförallt de statslösa balkanslaverna under Moskva! Krimkriget 1853–56, det polska upproret 1863–64, det rysk-osmanska kriget 1877–1878 var konflikter som delvis drevs av panslavistiska idéer. Panslavismen krockade på Balkan med de Österrike-Ungerska expansionsförsöken. Inom de germanska länderna fanns också en idé om ett enande – Pangermanism! Båda dessa idéer var en del av nationalismen.
- Allianspolitiken** Bismarcks allianspolitik gick ut på att försöka isolera Frankrike och skapa ett visst samarbete med Ryssland. Denna kurs ändrades då Bismarck avgick 1890 och kejsar Wilhelm II tog över den tyska utrikespolitiken. 1914 så bestod Europa av två stycken starka allianser – *Trippelalliansen* och *Trippelententen*.
- Imperialismen** Storbritannien och Frankrike såg med viss oro på Tysklands intresse för kolonier under 1800-talets senare del (Tyskland startade sin jakt på kolonier i Afrika 1883 - Tanganyika, Sydvästafrika, Kamerun och Togoland. I Kina skaffade sig Tyskland ett mindre område i Jiaozhoubukten - Shantungområdet). En incident i September 1898 - Fashodakrisen (en konfrontation mellan franska och engelska trupper i Sudan) drev nästan Storbritannien i krig mot Frankrike. Under en tid blev de fransk-brittiska relationerna *”ansträngda”* men man satte sig så småningom ner och förhandlade. Detta ledde till *”Entente Cordiale”* (en viss uppgörelse över Egypten och Marocko)! När Tyskland 1905 i Tanger uttalade sitt stöd för Sultanen av Marocko så kom detta att strida mot Frankrikes intressen. Under en konferens i Algeciras (Spanien) 1906 beslutades att Marocko även i framtiden skulle vara ett franskt intresseområde. Den andra krisen i Marocko uppstod då Frankrike ockuperade staden Fez. Detta såg ut som om Frankrike skulle utöka sina anspråk Marocko. Detta orsakade kritik från både Storbritannien och Tyskland. Då Tyskland skickade en *”pansarbåt”* Panther till den Marockanska staden Agadir, för att skydda tyska affärsintressen, så reagerade Storbritannien mot Tyskland! Under dessa intryck startade Italien ett mindre krig mot det Osmanska riket då man 1911 attackerade Tripoli (Libyen)! Man lyckades besätta en del av kuststräckan. Denna fick man behålla i fredsuppgörelsen 1912. (tillsammans med en del öar som besatt utanför Turkiets kust)

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET – ORSAKER

Oro på Balkan

Det sönderfallande Osmanska riket lockade flera... I början av 1912 slöt Serbien, Bulgarien, Grekland och Montenegro en allians (Balkanförbundet) för att för "alltid" frigöra sig från det Osmanska riket – **Första Balkankriget**. De reella planerna var dock mer en uppdelning av det sönderfallande Osmanska riket innan någon annan lade beslag på det! De besegrade de turkiska trupperna. Man undertecknade en vapenvila och började förhandla om fred i London i december 1912. En av resultaten vid dessa förhandlingar var att Balkanförbundet (och då framförallt Serbien) tvingades retirera från Albanien som erkändes som egen stat! Efter de s.k. ungturkarnas revolution i januari 1913 återupptog Turkiet kriget - som de förlorade. Turkiet förlorade nu samtliga kvarvarande områden på Balkanhalvön förutom Konstantinopel (Istanbul) och ett litet område norr om Marmarasjön. Bland de allierade uppstod nu en oenighet om delningen av "bytet". Bulgarien gjorde anspråk på en större del av de erövrade områdena eftersom man ansåg att deras krigsinsatser varit större än de övrigas! Detta accepterades ej av de övriga - därför anföll Bulgarien Serbien och Grekland i Makedonien i juni 1913. Detta krig kallas för det - **Andra Balkankriget**! Bulgarien kom att förlora större delen av de områden man lyckats erövra under det första Balkankriget! Efter detta krig kom också Albanien gränser att slutgiltigt bestämmas. De blev erkända som suverän stat men fick en del av de ursprungliga gränserna beskurna. Bl.a. förlorade man provinsen Kosovo till Serbien...

Tyska flottan

För att kunna föra "**Weltpolitik**" var Tyskland tvungen att skaffa sig en betydande flotta. Detta upplevdes som ett stort hot av Storbritannien som varit van att råda över haven... I båda länderna följde befolkningen rivaliteten mellan länderna med visst intresse. Skapandet av propagandacentra i Tyskland (Tyska flottföreningen och Tyska kolonialsällskapet för en aktiv flott- och kolonialpolitik) fick sina motsvarigheter i Storbritannien!

Handel och ekonomi

Tyskland och Storbritannien konkurrenter...

Privatekonomiska intressen...

Den tyske kejsaren Wilhelm II hade privata affärsförbindelser med landets vapenindustri och Kruppkoncernen stödde bl.a. Tyska flottföreningen... Det finns med andra ord flera enskilda vinstintressen i den tyska upprustningen! Detta torde gälla för andra länder likaså...

